

LIETUVOS RESPUBLIKOS SUSISIEKIMO MINISTRO

Į S A K Y M A S
DĖL VIDAUS VANDENŲ LAIVŲ AVARIJŲ TYRIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

2002 m. liepos 1 d. Nr. 3-335
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso (Žin., 1996, Nr. [105-2393](#)) 27 straipsniu,
t v i r t i n u Vidaus vandenų laivų avarijų tyrimo taisykles (pridedama).

SUSISIEKIMO MINISTRAS

ZIGMANTAS BALČYTIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro

2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 3-335

**VIDAUS VANDENŲ LAIVŲ AVARIJŲ TYRIMO TAISYKLĖS
I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Vidaus vandenų laivų avarių tyrimo taisyklės (toliau – Taisyklės) parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso (Žin., 1996, Nr. [105-2393](#)) 27 straipsniu ir nustato vidaus vandenų laivų avarių, įvykusių Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ar vidaus vandenyse, tyrimo tvarką. Šios Taisyklės reglamentuoja:

- 1.1. vidaus vandenų laivų avarių klasifikaciją;
- 1.2. pranešimų apie laivo avarią pateikimo tvarką;
- 1.3. laivų avarių tyrimo ir nagrinėjimo tvarką;
- 1.4. laivų avarių apskaitos tvarką;
- 1.5. laivų avarių tyrimo išvadų bei rekomendacijų, leidžiančių ateityje išvengti panašių avarių, rengimą ir pateikimą.

2. Šių Taisyklių reikalavimai taikomi:

2.1. Lietuvos Respublikos vidaus vandenų laivų registre įregistruotiems laivams, jei avarija įvyko Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje ar vidaus vandenyse, laivams plaukiant ar stovint uoste;

2.2. laivams, plaukiojantiems su užsienio valstybių vėliava, šių Taisyklių V skyriuje nurodytais atvejais.

3. Šių Taisyklių reikalavimai netaikomi:

- 3.1. karo, pakrančių apsaugos laivams;
- 3.2. jūrų laivams;
- 3.3. sportiniams laivams;
- 3.4. statomiems laivams;
- 3.5. neeksploatuojamiems laivams, kurie remontuojami laivų remonto įmonėse.

4. Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

jūrinis protestas – oficiali įrodymų dėl laivo kapitono ir laivo įgulos kaltės nebuvimo, padarant žalą kroviniui ar laivui, patvirtinimo tvarka;

kliudymas – laivo susidūrimas su laivu, stovinčiu prie kranto ar krantinės arba su nuleistu inkaru, laivo susidūrimas su krantu, hidrotechniniais įrenginiais;

laivo savybės – laivo atitikimas laivų klasifikacinių bendrovių reikalavimų visumą, tarp jų – laivų plūdrumą, neskęstamumą, stovumą, valdomumą, eiklumą, tvirtumą;

laivų susidūrimas – dviejų (arba daugiau) plaukiančių laivų atsitrenkimas vienas į kitą;

laivavedžio klaida – nepateisinama rizika, orientacijos praradimas, nesėkmingas manevro pasirinkimas, neteisingas budėjimo (vachtos) viršininko įsakymų vykdymas;

nenugalimos ir nenumatytos aplinkybės – stichinės aplinkybės: štormas, staigus vandens lygio pakilimas ir kritimas, staigus vandens greičio padidėjimas ir t. t.;

sunkus sužalojimas – sužalojimas, dėl kurio per septynias paras nuo avarijos žmogus nedarbingas buvo 72 valandas;

techniniai gedimai – distancinio avarinio valdymo gedimas, pagrindinių ir pagalbinių mechanizmų gedimai, vairavimo komplekso gedimai, prietaisų, įrengimų maitinimo nutrūkimas ir t. t.;

vidaus vandenys – vandenys, esantys iki teritorinės jūros bazinės linijos.

Kitos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibūdintos Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse (Žin., 1996, Nr. [105-2393](#); 2000, Nr. [75-2267](#)).

II. LAIVŲ AVARIJŲ KLASIFIKACIJA

5. Laivų avarijos klasifikuojamos:
 - 5.1. laivo žūtis;
 - 5.2. laivo avarija;
 - 5.3. avarinis atvejis.
6. Laivo žūtis – tokia laivo būklė, kai laivas visiškai sudužo arba suiro jo konstrukcijos ir techniškai neįmanoma ar ekonomiškai neapsimoka laivą atstatyti.
7. Laivo avarija – tokia laivo būklė, kai yra bent viena iš šių aplinkybių:
 - 7.1. laivas sugadinamas taip, kad jo savybėms atstatyti reikia daugiau kaip 72 valandų;
 - 7.2. laivas sugadina kranto statinį, kranto ar vandens įrenginį, kuriems atstatyti reikia daugiau kaip 72 valandų laiko;
 - 7.3. užplaukęs ant seklumos laivas būna ten ilgiau kaip 48 valandas;
 - 7.4. žuvo vienas ar daugiau žmonių;
 - 7.5. avarijos metu iš laivo išsiliejo naftos, naftos produktų ar kitų teršalų.
8. Avarinis atvejis – tokia laivo būklė, kai yra bent viena iš šių aplinkybių:
 - 8.1. laivas sugadinamas taip, kad jo savybėms atstatyti reikia ne daugiau kaip 72 valandų;
 - 8.2. laivas sugadina kranto statinį, kranto ar vandens įrenginį, kuriems atstatyti reikia ne daugiau kaip 48 valandų;
 - 8.3. užplaukęs ant seklumos laivas ištraukiamas greičiau nei per 48 valandas;
 - 8.4. sugadinami navigaciniai ženklai (įrenginiai), povandeniniai laidai (kabeliai), vamzdynai;
 - 8.5. sunkiai sužalotas vienas ar daugiau žmonių.
9. Visi laivo sugadinimai nevertinami kaip avariniai atvejai, jei laivas nepraranda savo savybių ir jie neatitinka šiose Taisyklėse nustatytos avarijų klasifikacijos. Šie atvejai vertinami kaip eksploataciniai atsitikimai.

III. PRANEŠIMŲ APIE LAIVO AVARIJĄ AR AVARINĮ ATVEJĮ PATEIKIMO TVARKA

10. Įvykus avarijai ar avariniam atvejui, laivo kapitonas privalo nedelsiant pranešti laivo savininkui (valdytojui), Valstybinei vidaus vandenų laivybos inspekcijai (toliau – Inspekcija), o jei avarija ar avarinis atvejis įvyko užsienio valstybės teritorinėje jūroje, vidaus vandenyse ar uostų akvatorijoje – Lietuvos Respublikos diplomatinei (konsulinei) įstaigai šioje valstybėje – ir, esant reikalui, prašyti jos teisinės ar kitokios pagalbos.
11. Pranešime turi būti nurodyta:
 - 11.1. avarijos laikas (laivo, vietinis), data;
 - 11.2. avarijos vieta ir koordinatės;
 - 11.3. laivo maršrutas;
 - 11.4. duomenys apie krovinį, jei tai tanklaivis ir neturi krovinio – duomenys apie nuodingųjų medžiagų neutralizavimą tankuose;
 - 11.5. avarijos metu buvusios hidrometeorologinės sąlygos;
 - 11.6. ar laive buvo locmanas, ar buvo naudojamos vilkiku;
 - 11.7. duomenys apie savo laivo, kitų laivų, įrengimų, statinių sugadinimus, kitokią padarytą žalą;
 - 11.8. kitų laivų, susijusių su avarija ar avariniu atveju, pavadinimai arba numeriai;
 - 11.9. įvykio vietos užterštumo laipsnis, jeigu išsiliejo teršalai;
 - 11.10. grimzlė laivapriekyje ir laivagalyje iki ir po įvykio, laivo pasvyra ir nuosvyra, laivo kursas, grimzlės sumažėjimas arba padidėjimas, vandentalpos tonų kiekis vienam grimzlės centimetrui, krovinio kiekis ir jo išdėstymas laive (krovos patalpyklose ir denyje), kuro, degalų, gėlo vandens atsargų kiekis, balasto kiekis;
 - 11.11. duomenys apie žmonių aukas, sužalojimo atvejus;
 - 11.12. duomenys, padedantys įvertinti avariją ar avarinį atvejį, nustatyti techninės pagalbos arba gelbėjimo priemonių panaudojimo tikslumą arba laivo gelbėjimo būtinumą;
 - 11.13. kiti, kapitono nuomone, reikalingi duomenys įvykiui apibūdinti.

12. Laivo kapitonas privalo imtis visų priemonių, kad:
 - 12.1. būtų likviduotos ar pagal galimybes sumažintos avarijos ar avarinio atvejo pasekmės;
 - 12.2. būtų palaikomas nuolatinis ryšys su laivo savininku (valdytoju);
 - 12.3. per 24 valandas būtų surašytas avarijos ar avarinio atvejo aktas (3 egz.), dalyvaujant visiems avarijos ar avarinio atvejo dalyviams arba jų atstovams. Jei avarijos ar avarinio atvejo dalyviai nesutinka surašyti bendrą aktą, aktas surašomas atskirai kiekviename laive arba laive ir įmonėje, kuriai priklauso sugadinti kranto ar vandens įrenginiai.
13. Gavęs laivo kapitono pranešimą apie avariją ar avarinį atvejį, kai žuvo ar buvo sunkiai traumuotas vienas ar daugiau žmonių, laivo savininkas (valdytojas) nedelsdamas apie tai praneša Valstybinei darbo inspekcijai (pagal įvykio vietą).
14. Įvykus laivo avarijai ar avariniam atvejui, klasifikacinės bendrovės išduoti laivo dokumentai netenka galios. Pašalinus dėl avarijos ar avarinio atvejo atsiradusius laivo trūkumus, laivo savininkas (valdytojas) leidžia laivą patikrinti klasifikacinių bendrovių specialistams, o laivą, nesantį klasifikacinių bendrovių įskaitoje, – įgaliotiems Inspekcijos pareigūnams. Jei laivo patikrinimo rezultatai teigiami, klasifikacinė bendrovė ar Inspekcija pratęsia laivo dokumentų galiojimą.

IV. LAIVO AVARIJOS AR AVARINIO ATVEJO TYRIMO IR NAGRINĖJIMO TVARKA

15. Pirminį laivo avarijos ar avarinio atvejo tyrimą atlieka laivo kapitonas.
16. Vidaus vandenų laivų avarijas ir avarinius atvejus tiria:
 - 16.1. įvykusius Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse – Inspekcija;
 - 16.2. įvykusius jūrų uostų akvatorijose – uostų kapitonai, dalyvaujant įgaliotam Inspekcijos pareigūnui;
 - 16.3. įvykusius Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje – Lietuvos saugios laivybos administracija, dalyvaujant įgaliotam Inspekcijos pareigūnui;
17. Kitus laivų sugadinimus, nurodytus šių Taisyklių 9 punkte, tiria laivo savininkas arba jo prašymu Inspekcija.
18. Atplaukęs į uostą ar į laivo stovėjimo vietą, laivo kapitonas Inspekcijai privalo pateikti:
 - 18.1. per 24 valandas nuo avarijos laiko išsamų raštišką pranešimą apie laivo avariją ar avarinį atvejį ir avarijos ar avarinio atvejo tyrimo aktą;
 - 18.2. išrašus iš laivo dienynų, kitus su avarija ar avariniu atveju susijusius dokumentus bei asmenų paaiškinimus;
 - 18.3. įrašančių prietaisų juostų iššifruotus įrašus, navigacinius žemėlapius ar jūrlapius su kelžyma avarijos ar avarinio atvejo metu, laivo judėjimo schemą, radiolokacines planšetes, laivo judėjimo duomenis, radiolokatoriaus šešėlių schemas, brėžinius;
 - 18.4. kitus Inspekcijos reikalaujamus dokumentus.
19. Laivo kapitonas, pateikdamas Taisyklių 18 punkte nustatytus dokumentus, turi teisę pareikšti jūrinį protestą.
20. Nagrinėdama laivo avariją ar avarinį atvejį Inspekcija gali pareikalauti papildomų dokumentų, reikalingų visapusiškam įvykio ištirimui:
 - 20.1. povandeninės laivo dalies apžiūros techninio, dokinio ir survejerinio aktų;
 - 20.2. klasifikacinės bendrovės ar Inspekcijos įgaliotų pareigūnų laivo techninės apžiūros akto;
 - 20.3. laivo korpuso, mechanizmų ir įrenginių sugadintų vietų fotonuotraukų;
 - 20.4. apytikrių išankstinių nuostolių bei remonto kainų skaičiavimų;
 - 20.5. laivą remontavusių įmonių sąskaitų.
21. Susipažinusi su pateiktais dokumentais, Inspekcija nustato laivo avarijos klasę ir pradeda nagrinėjimą. Jeigu avarija ar avarinis atvejis neatitinka Taisyklėse nustatytos klasifikacijos, Inspekcija perduoda avarijos ar avarinio atvejo nagrinėjimo medžiagą laivo savininkui (valdytojui). Kai kuriuos laivų sugadinimus, pagal klasifikaciją priskiriamus prie eksploatacinių atsitikimų, Inspekcija gali pavesti nagrinėti laivo savininkui (valdytojui), jeigu šiuo įvykiu nesuinteresuoti kiti

juridiniai arba fiziniai asmenys. Šiuo atveju laivo savininkas (valdytojas) įvykio tyrimo išvadas pateikia Inspekcijai ir jie nustatyta tvarka apskaitomi ir jų pagrindu Inspekcija rengia atitinkamas rekomendacijas bei kitus teisės aktus.

22. Laivo avarijos ar avarinio atvejo tyrimo eigoje nustatomi:

22.1. laivo, jo įgulos (įskaitant kapitoną), laivo aprūpinimo, įrangos atitikimas tarptautinių konvencijų ir Lietuvos Respublikos įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus;

22.2. laivo plaukiojimo kelžymos bei apskaičiavimų atitikimas nustatytus reikalavimus (navigacinio nagrinėjimo būdu);

22.3. sąlygos bei aplinkybės, kuriomis įvyko avarija ar avarinis atvejis;

22.4. reiškiniai, aplinkybės ir sąlygos, turėję įtakos arba buvę šios avarijos ar avarinio atvejo priežastys;

22.5. laivo ir kranto vadovaujančiųjų asmenų sąrašas, kurių veikla turėjo įtakos avarijai ar avariniam atvejui, nurodomi neįvykdyti laivybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai;

22.6. susijusių su avarija ar avariniu atveju asmenų veiksmai, atsižvelgiant į juos veikusias išorines sąlygas, jų fizinę bei psichologinę būklę, nuovargio laipsnį;

22.7. su avarija ar avariniu atveju susijusių asmenų veiksmų atitikimas tarptautines bei nacionalines laivybos taisykles, atsižvelgiant į pateisinamą profesinės bei ūkinės rizikos laipsnį.

23. Šiose taisyklėse rizika laivyboje pripažįstami laivo vadovaujančiojo asmens padaryti veiksmai, kurie, pasitelkus profesines žinias, patyrimą, įvertinus nepalankias plaukiojimo sąlygas, šio laivo vadovaujančiojo asmens nuomone, galėjo sumažinti neigiamą poveikį laivui, kroviniui, žmonėms. Atlikus šiuos veiksmus, žala turėtų būti kur kas mažesnė nei jų neatlikus. Rizikuojantis asmuo prieš tai turi imtis visų priemonių, būtinų galimai žalai išvengti. Riziką pateisina:

23.1. rizikos tikslas;

23.2. kai tikslas negali būti pasiektas paprastais, bendrai priimtais, su rizika nesusijusiais veiksmais;

23.3. sąmoningas žalos nepadarymas;

23.4. rizikos objektas gali būti tik materialios vertybės, bet ne žmonių gyvybė ir sveikata.

24. Nagrinėjant laivo avariją ar avarinį atvejį, gali būti pakviesti specialistai arba atlikti laboratoriniai tyrimai. Šias išlaidas apmoka laivo savininkas (valdytojas).

25. Avarijos ar avarinio atvejo tyrimo akte nurodoma:

25.1. aplinkybės, kuriomis įvyko laivo avarija ar avarinis atvejis;

25.2. laivo avarijos ar avarinio atvejo priežastys;

25.3. laivo avarijos ar avarinio atvejo pasekmės;

25.4. asmenys, susiję su laivo avarija ar avariniu atveju, jų veiksmų įtakos avarijai ar avariniam atvejui įvertinimas;

25.5. prastovos ir ekonominiai nuostoliai, susidarę dėl laivo avarijos ar avarinio atvejo;

25.6. rekomendacijos, padėsiančios ateityje išvengti panašių laivų avarių ar avarinių atvejų.

V. LAIVŲ, PLAUKIOJANČIŲ SU UŽSIENIO VALSTYBIŲ VĖLIAVOMIS, AVARIJŲ AR AVARINIŲ ATVEJŲ TYRIMO IR NAGRINĖJIMO TVARKA

26. Laivų, plaukiojančių su užsienio valstybės vėliavomis, avarijas ar avarinius atvejus tiria:

26.1. įvykusius Lietuvos Respublikos vidaus vandenyse – Valstybinė vidaus vandens laivybos inspekcija;

26.2. įvykusius Lietuvos Respublikos jūrų uostų akvatorijose – jūrų uostų kapitonai dalyvaujant įgaliotam Inspekcijos pareigūnui;

26.3. įvykusius Lietuvos Respublikos teritorinėje jūroje – Lietuvos saugios laivybos administracija, dalyvaujant įgaliotam Inspekcijos pareigūnui.

27. Su užsienio valstybės vėliava plaukiojančius laivus įvykus avarijai ar avariniam atvejui galima sulaikyti tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

28. Avarijos ar avarinio atvejo nagrinėjimo išlaidas apmoka laivo savininkas (valdytojas) įstatymų nustatyta tvarka.

VI. LAIVŲ AVARIJŲ IR AVARINIŲ ATVEJŲ APSKAITA

29. Laivų, plaukiojančių su Lietuvos valstybės vėliava, avarijos ar avariniai atvejai įrašomi į laivo dokumentus: dienynus, formularius, mechanizmų pasus, brėžinius ir pan.

30. Nagrinėjamų laivų avarijų ar avarinių atvejų apskaitą atlieka Inspekcija.

31. Laivų avarijų ar avarinių atvejų bylos saugomos Inspekcijoje trejus metus, vėliau atiduodamos į archyvą nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, kai bylą paima teisėtvarkos institucijos.

32. Laivų savininkai (valdytojai) veda savo laivų avarijų ar avarinių atvejų apskaitą. Jeigu avarijos ar avarinio atvejo kaltininkai yra dviejų ar kelių laivų savininkų atstovai, apskaitą veda ta pusė, kuriai tenka didesnė atsakomybės dalis. Esant lygiai atsakomybės daliai, apskaitą veda abi ar kelios pusės.
